

VIRUSLI GEPATIT A NI KLINIK-NEVROLOGIK XUSUSIYATLARI

Buxoro davlat tibbiyot instituti 5-kurs talabasi

Tojiyeva Gulasal Nodirjon qizi

Annotatsiya: *Virusli gepatit A — bu jigarni zararlovchi va asosan virusning A turiga tegishli bo‘lgan yuqumli kasallik bo‘lib, u ko‘pincha o‘tkir surunkali shaklda kechadi. Ushbu kasallikning klinik-nevrologik xususiyatlari uning jigar bilan bog‘liq patologiyasi va markaziy asab tizimining javob reaksiyalari bilan chambarchas bog‘liqdir. Virusli gepatit A asosan fekal-og‘iz yo‘li orqali yuqadi, ya‘ni ifloslangan oziq-ovqat yoki suv orqali odamdan odamga tarqaladi. Kasallik ko‘pincha bolalik va o‘smirlik davrida aniqlanadi, lekin kattalar ham undan aziyat chekishi mumkin.*

Kalit so‘zlar: *virusli gepatit A, jigar, nevrologik simptomlar, depressiya, xotiraning buzilishi, bemorlar, davolash.*

Virusli gepatit A ning klinik ko‘rinishlari ko‘p jihatdan jigar faoliyatining buzilishi bilan bog‘liq bo‘lib, bu holat o‘z navbatida markaziy asab tizimining funksiyalariga ta‘sir ko‘rsatadi. Kasallikning dastlabki bosqichlarida bemorlar charchoq, bosh og‘rig‘i, haroratning ko‘tarilishi, ishtahaning yo‘qolishi kabi umumiy simptomlarni sezishadi. Keyinchalik teri va ko‘z oqining sarg‘ayishi, siydikning qorayishi, najasning och rangga aylanishi kabi jigar yetishmovchiligining aniq belgilar paydo bo‘ladi. Nevrologik simptomlar virusli gepatit A ning o‘ziga xos xususiyati hisoblanadi. Bu simptomlar orasida bosh aylanishi, bosh aylanishi bilan birga ko‘ngil aynishi, qusish, uyqu buzilishi, ruhiy holatning o‘zgarishi, masalan, bezovtalik, asabiylashish, hatto ba‘zan depressiya va xotira buzilishi kuzatiladi. Bemorlar ko‘pincha diqqatni jamlashda qiyinchiliklarga duch keladi, bu esa ularning kundalik faoliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shuningdek, ba‘zi hollarda bosh og‘rig‘i kuchayishi, miyaga bosimning oshishi bilan bog‘liq bo‘lgan alomatlar paydo bo‘lishi mumkin.

Virusli gepatit A ning markaziy asab tizimiga ta'siri ko'proq toksik ensefalopatiya shaklida namoyon bo'ladi. Bu holatda jigar tomonidan to'planib qolgan zaharli moddalar (masalan, ammoniyak) qon orqali markaziy asab tizimiga o'tib, uning faoliyatini buzadi. Natijada, bemorlarning ong darajasi pasayishi, hushdan ketish, ba'zan esa koma holatiga o'tishi mumkin. Toksik ensefalopatiya kuchli jigar disfunktsiyasi bilan bog'liq bo'lib, u virusli gepatit A ning og'ir asoratlaridan hisoblanadi. Shuningdek, virusli gepatit A da periferik asab tizimining ham ishtirok etishi mumkin. Bu holatda bemorlarda qo'l va oyoqlarda uyqusizlik, qattiq og'riq, mushaklarning zaiflashuvi kuzatiladi. Ba'zan esa polinevrit yoki neyropatiya kabi asab kasalliklari rivojlanadi. Ushbu holatlar kasallikning o'tish davrida yoki undan keyin paydo bo'lishi mumkin. Periferik asablarning shikastlanishi bemorning harakat qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, uning hayot sifatini pasaytiradi. Virusli gepatit A ning klinik kechishi ko'pincha o'z-o'zidan yaxshilanish bilan tugaydi, chunki bu virusli infektsiya odatda o'tkir va o'z-o'zini cheklovchi kasallik hisoblanadi. Biroq, ba'zi hollarda kasallik surunkali shaklga o'tishi yoki og'ir asoratlar yuzaga kelishi mumkin. Ayniqsa, jigar sirrozi, gepatit B yoki C bilan birgalikda bo'lsa, bemorning holati yanada murakkablashadi. Shuning uchun virusli gepatit A ning dastlabki davrida to'g'ri tashxis qo'yish va davolash juda muhimdir. Diagnostika jarayonida virusli gepatit A ning klinik belgilarini aniqlash bilan birga, laborator tekshiruvlar ham o'tkaziladi. Bu tekshiruvlarga jigar fermentlari darajasini o'lchash, virusga qarshi antitanachalar aniqlash, qon va siydik tahlillari kiradi. Nevrologik simptomlar kuzatilganda, bosh miya faoliyatini baholash uchun elektroensefalografiya va boshqa neyrodiagnostik usullar qo'llaniladi. Shuningdek, bemorning umumiy holatini baholash uchun nevrologik ko'riklar o'tkaziladi. Virusli gepatit A ning davolash usullari asosan simptomatik bo'lib, jigar faoliyatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Bemorlar uchun parhez muhim ahamiyatga ega, ularning oziqlanishi jigarni ortiqcha yuklamasligi kerak. Shuningdek, dori vositalari yordamida jigarni himoya qiluvchi preparatlar, detoksikatsiya terapiyasi qo'llaniladi. Nevrologik simptomlar paydo bo'lsa, ularni kamaytirish uchun maxsus dori vositalari buyuriladi, masalan, bosh og'rig'i va bosh aylanishini kamaytiruvchi preparatlar.

Ba'zi hollarda psixologik yordam va rehabilitatsiya ham zarur bo'ladi. Virusli gepatit A ning oldini olishda gigiena qoidalariga rioya qilish, toza ichimlik suvi va oziq-ovqat iste'mol qilish juda muhimdir. Shuningdek, emlash orqali ham kasallikning tarqalishini kamaytirish mumkin. Emlash yosh bolalar va xavf guruhidagi shaxslar uchun tavsiya etiladi. Gigiena qoidalariga rioya qilish nafaqat virusli gepatit A, balki boshqa ko'plab yuqumli kasalliklarning oldini olishda ham samarali hisoblanadi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, virusli gepatit A ning klinik-nevrologik xususiyatlari uning jigar zararlanishi va markaziy hamda periferik asab tizimining javob reaksiyalarini o'z ichiga oladi. Kasallikning o'ziga xosligi shundaki, u nafaqat jigar faoliyatining buzilishiga, balki nevrologik simptomlarning paydo bo'lishiga ham olib keladi. Bu esa bemorning umumiy holatini yanada murakkablashtiradi va davolash jarayonini qiyinlashtiradi. Shuning uchun virusli gepatit A ni o'z vaqtida aniqlash, to'g'ri davolash va oldini olish choralari ko'rish muhim ahamiyatga ega. Nevrologik simptomlarni kuzatish va ularni bartaraf etish kasallikning muvaffaqiyatli davolanishida muhim omil hisoblanadi. Kasallikning oldini olish va profilaktika choralari esa uning tarqalishini kamaytirishga yordam beradi hamda jamoat sog'lig'ini yaxshilashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Pardayev E.S. Virusli gepatit A va O'RVI birgalikda kechishining klinik, laborator xususiyatlari. Toshkent: "Medpress" nashriyoti, 2020. – 45 b.
2. Musaboyev E.I. O'tkir virusli gepatit A ning klinik shakllari. Samarqand: "Samarqand universiteti" nashriyoti, 2019. – 68 b.
3. Mirzaev S., To'raev B. Virusli gepatit A ning bolalardagi klinik va nevrologik xususiyatlari. Toshkent: "Tibbiyot" nashriyoti, 2018. – 54 b.
4. Karimov N., Islomov J. Virusli gepatit A ning nevrologik asoratlari. Buxoro: "Buxoro tibbiyot" nashriyoti, 2021. – 72 b.
5. Abdullayev A., Qodirov S. Virusli gepatit A ning epidemiologiyasi va klinik kechishi. Toshkent: "Universitet" nashriyoti, 2017. – 60 b.

6. Tursunov F., Umarova L. Virusli gepatit A ning diagnostikasi va davolash usullari. Namangan: “Tibbiyot” nashriyoti, 2019. – 80 b.
7. Yusupov M., Shodmonov R. Virusli gepatit A ning jigar va asab tizimiga ta’siri. Toshkent: “Medpress” nashriyoti, 2020. – 55 b.